

IZHAJA OB
ČETRTKIHVREDNOST V UPR
LJUBLJANA, BREG 10
POŠT. PREDAL ŠT. 345
RAČ. POŠT. HRAN. V
LJUBLJANI ŠT. 15.393

DRUŽINSKI TEDNIK

ILUSTROVAN TEDNIK ZA POUK IN ZABAVO

POSAMEZNA
ŠTEV. 2 DINNAROČNINA 1 LETO
80, 1/2 LETA 40, 1/4 LE
TA 20 DIN. V ITALIJI
NA LETO 40 L. FRAN
CUI 60 F. AMERIKI 2 \$

IV. leto

V Ljubljani, dne 13. oktobra 1932

Štev. 42

Kaj hoče

Gandhi

Zanimivosti o parijah ali nedotekljivih, in 4000 kastah

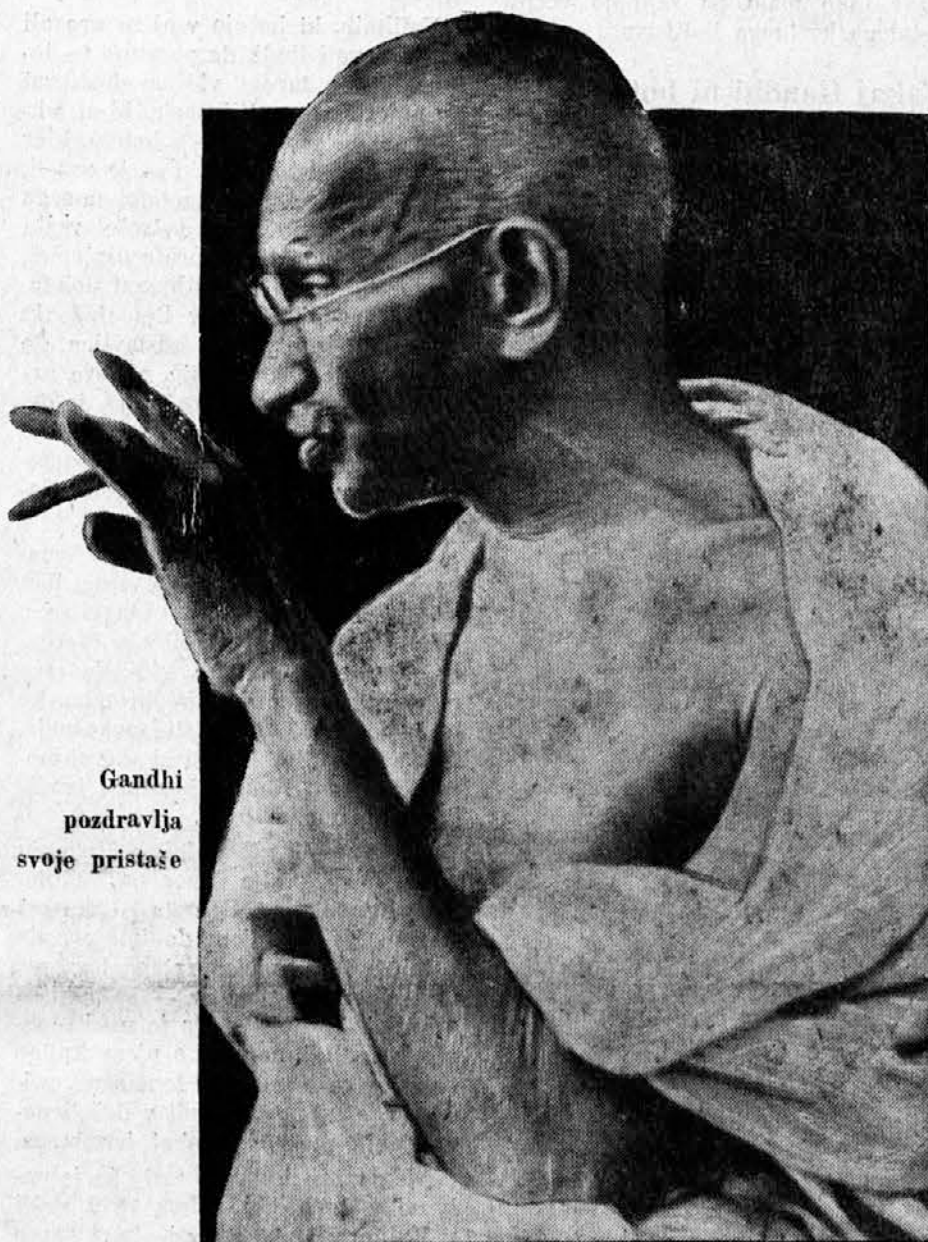
Kaj so pariye ali
»nedotekljivi«

Na indijskih železniških postajah si dostikrat lahko priča čudnemu prizoru: ob vagonih hiti razburjeno množica s tenko vrveco okoli golega života, ki ga izdaja za brahmanskega svečenika, pogleda v vsak oddelek ter se vselej spet z izrazom gnusa in zaničevanja obrne proč. Naposled odide vlak brez njega. Ali je mar iskal prijatelja, ki ga ni bilo? Nikakor ne: v vsakem vagonu je opazil nezaželenega sopotnika: pariyo. In ker brahman ne sme živeti pod

manov), vsaka naslednja je nižja, in vsaka višja gleda s prezirom na prihodnjo pod seboj.

Kasta je za vsakega Indijca njegova usoda in nikomur ne pride na um, da bi se usodi uprl. Iz kaste nihče ne more v drugo, višjo, kvečjemu v nižjo. Kršitev kastnih predpisov ima za posledico izgubo kaste ali pa tudi ustanovitev nove kaste. Tako so na primer tisti Indijci, ki so leta 1905, ko je bila huda lakota, hodili jest v angleške poljske kuhinje in se tako omadeževali, izgubili svojo kasto in morali ustanoviti novo.

Pa tudi najnižja kasta potrebuje in ima še nekoga, ki ga sme gledati s prezirom: pariye, »nedotekljive« ali — kakor jih dobro imenujejo Angleži — brezkastnike (»outcasts«). »Parija« izvira iz nekega južnoindijskega narečja in prihaja od besede »parayen«, kar pomeni človeka, ki tolče po bobnu. Parija je torej človek, ki stoji tako nizko pod vsemi drugimi, da mora z bobnanjem napovedati svojo omadežujočo bližino. Parijstvo je bržčas tako nastalo, da arijski osvojevalci niso hoteli podjarmljenih Dravidov sprejeti v svoj narod in so jih imeli za nekake sužnje. Sicer so pariye pozneje prestopili v hinduistično vero, toda družabno so ostali kar so bili: manj vredna bitja. Parij se ostali Indijci ogibajo ko kuge, zakaj dotik z njimi omadežuje in onečašča: brahman, ki pade nanj samo senca pariye, se mora postiti in kopati po obredih, preden sme spet izvrševati svoj svečeniški poklic. Parije ne smejo ne v

Gandhi
pozdravlja
svoje pristaše

Zena Mahatme Gandhija

isto streho kakor pariya — tudi v železniškem vagonu ne — mu ni drugega ostalo, kakor da počaka na drugi vlak.

Parijstvo spada že od pamtiveka k družabnemu ustroju Indijcev, ki ima svoje ogrodje v kastah. Nikjer na svetu se ni »stanovska« organizacija prebivalstva ohranila tako čista in tako silno razvila kakor ravno pri Indijcih. Ko so arijski zavojevalci Indije premagali tamošnje Dravide, so prinesli s seboj sistem kast. Svečeniki, vojaki, trgovci z rokodelci in naposled kmetje: to so bile prvotne štiri kaste, ki so živele druga kraj druge tako ločeno, kakor bi bile državne meje med njimi. Če bi se člana dveh različnih kast poročila, bi obe kasti izključili grešnika iz svojih vrst; zakaj ne samo višja, nego tudi nižja kasta se čuti s takim mešanim zakonom onečaščena.

V teku stoletij se je sistem kast neverjetno razvil in razčlenil: danes štejemo blizu 4000 indijskih kast! Najvišja je kasta svečnikov (brah-

javno zavetišče ne piti iz skupnega vodnjaka kakor drugi Indijci.

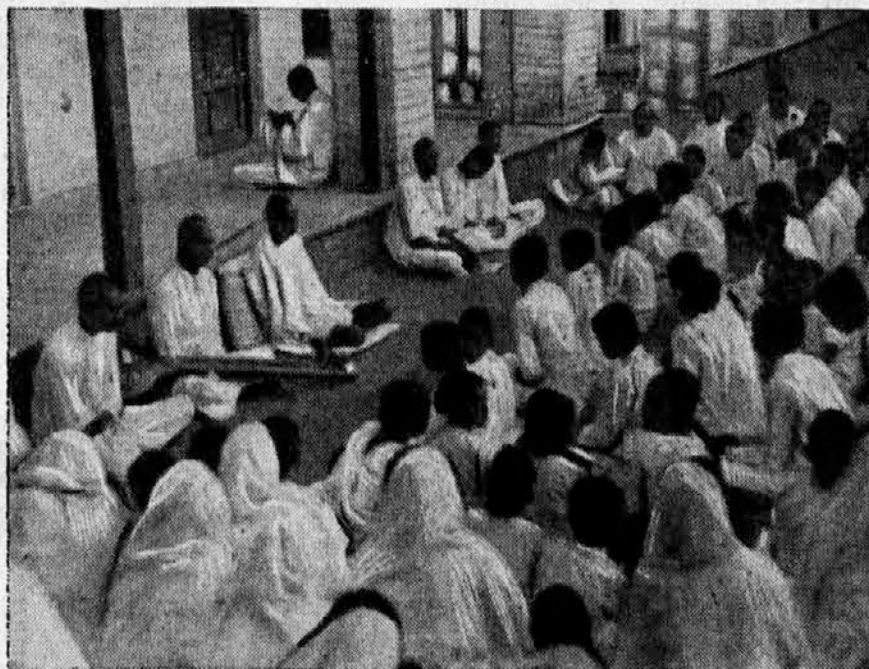
Evropci spoznajo pariye ali nedotekljive pred vsem po tem, ker spadajo med najubožnejše plasti v Indiji. Neprestano zapostavljanje jim je onemogočilo sleherni napredek. V vsaki stroki in panogi so zastopani v tisti kategoriji, ki najmanj pro-

izvaja in je najslabše plačana. Uboštvo je tudi ena izmed glavnih ovir vsakemu reformatorju, ki bi hotel izboljšati položaj pariij.

Zapostavljanje pariij pa v vseh provincah ni enako. Najhujše se jim godi v Madrasu, pred vsem v Malabarju, kjer je še zdaj v veljavi drugod že izumrlo načelo, da se pariya nikomur ne sme približati. Če zagleda Indijca iz višje kaste, ga mora z vzklikom opozoriti na svojo navzočnost, ali pa stopiti s ceste, da mu da prostor. Nekatere občine v Južni Indiji rajši gledajo, kako jim ceste razpadejo v blato, kakor pa da bi poklicale parijske delavce.

Gandhi in pariye

Gandhi je bil eden izmed prvih, ki ni samo spoznal neizmerne krivice, ki jo Indijci že stoletja delajo pariijam, nego je tudi videl, kolikšna politična nevarnost grozi od 70 milijonov teh ljudi ostalim Indijcem, če bi začel nacionalni osvobodilni boj roditi sadove. V Gandhijevih očeh spadajo pariye kot popolnoma enakovredni verski in narodnostni bratje k Indijcem. On sam je brahman, pa je vendar že pred desetimi leti imel poguma občeovati s pariijami in se rokovati z njimi kakor s sebi popolnoma enakimi.

Gandhi sredih svojih učencev

Toda imel je malo uspeha. Ne samo pri Indijcih, nego tudi pri parijah. Le-ti so se namreč v teku stoletij navadili, da vidijo v sebi posebno družino, in zato se zdaj, ko se začenja Indija postavljati na svoje noge, upirajo proti temu, da bi se izgubili v velikem indijskem morju. Sicer Gandhiju popolnoma zaupajo, prav tako malo pa zaupajo večini ostalega kastnega indijstva.

Zakaj Gandhi ni hotel jesti?

Indijci zahtevajo od Angležev domala vso svobodo. Toda svojega nacionalnega boja ne bodo nikoli kronali z zmago, če ne bodo poprej v svojih lastnih vrstah dosegli vsaj malo več složnosti. To pa se zdi skoraj nemogoče, zakaj velikega indijskega naroda ne delé samo kaste, nego tudi plemenski in verski prepadi; da se ne pobije v bratomorni vojni, je zasluga anligeških bajone-

Prva »indijska cesarica«: Viktorija angleška

tov. Samo v Britanski Indiji stoji nasproti 163 milijonom hindujcev 60 milijonov mohamedanov; med hindujci samimi pa je okoli 30% zatiranih kast.

Angleška vlada je že leta 1917 v Londonu obljubila Indijcem samoupravo in lastne zakonodajne skupščine z dejansko oblastjo, ne samo na papirju. Temeljno vprašanje za te parlamente pa je vprašanje volilne pravice. In že deset let se v Indiji prepirajo, katere skupine naj pošljejo svoje zastopnike v parlamente. Noben angleški predlog jim do zdaj ni bil dovolj dober, na obeh londonskih konferencah, ki so se jih udeležili tudi Indijci — tako imenovanih »konferencah za okroglo mizo« — pa se niti indijski delegati sami niso mogli v tem vprašanju sporazumeti. Zato je pred nekaj tedni angleška vlada sama diktirala volilno uredbo, po kateri dobi vsaka skupina, vsaka manjšina: hindujci v mohamedanskih predelih, mohamedani v hindujskih, kristjani, budisti in naposled tudi parije določeno število zastopnikov v bodočih parlamentih.

Ta diktat je pomenil za Gandhija hud udarec. Možno je, da s tolikim uspehom pozval indijski narod na boj, vkljub velikemu ugledu, ki mu ga vsi Indijci priznajo, ni mogel doseči sporazuma med kastami in verami. Boril se je za parije, Angleži so zato dali nedotekljivim vsaj ne-

Kralj ameriškega tiska

Millijonar, kakršne pozna samo film. — Zapode ga z univerze, pa postane urednik zloglasnega dnevnika. — Lastnik 2000 listov, ki porabijo na leto nad milijardo dinarjev. — Dal si je prenesti iz Španije cerkev, ki mu služi za obednico

V filmih, ki hočejo vsaj za uro ali dve uspavati ljudi, da pozabijo na težave, ki jih tarejo, vidimo dostikrat tip ameriškega milijonarja, ki si lahko izpolni vsako željo. V hotelu, kjer stanuje, ne dobi jedi, ki si je zaželi, zato hotel lepo kupi in dobi novega ravnatelja, ki lahko ustreže vsaki njegovi želji. Ali pa pride diplomat, ki se mu ustavlja. Milijonar telefonira čez veliko lužo v Belo hišo in drugi dan je diplomat odstavljen. Če ga v tuji deželi razžalijo, napove nesramnežem gospodarsko vojno, da denarja za upor domačinov, in če še to ni dovolj, poskrbi, da njegova država žalilce prisili z orožjem, da mu da jo zadoščenje.

Vse to je zelo lepo in vrne siromaku, ki morda ne ve, kaj bo drugi dan jedel, dobro voljo ter mu clajša srce. Kdor pa gleda Rockefellerje, Morgane, Forde in Mellone, vidi, da žive razmeroma preprosto in skromno, ko bi lahko živeli še dosti razkošneje, kakor kaže film. Misliti bi skoraj morali, da so ti filmski bogataši izmišljotine pisatelja, če...

... če ne bi nič vedeli o življenju ameriškega kralja časopisja, Williama Randolpha Hearsta (izgovori Herst). Kajti v njem dobimo morda edini, toda do pičice natančni vzorec ameriškega milijonarja — kakršni so v knjigi. Že dejstvo, da je neki ameriški pisatelj napisal o njem knjigo z naslovom »Ameriški fenomen«, pričča, da je njegov tip tudi v deželi neomejenih možnosti nekaj izrednega.

Njegov oče je kopal zlato in je pokazal v dneh, ko so leta 1849. našli v Kaliforniji zlato, da je imel razen dobrih pesti tudi precej zdravega razuma. Ko je minula prva zlata mrzlica, ni imel Hearstov oče samo najboljših ležišč zlate rude, ampak tudi najlepše farne ob obali in majhen dnevnik »Examiner« v San Franciscu. Ta list je prepustil leta 1885 svojemu sinu, ko so ga zaradi neklih neumnosti pognali s harvardskega vseučilišča. Starec je sicer vedel, da sinu ne

kaj pravic, a kaste so angleški predlog odločno odklonile. Gandhi pa ne bi hotel samo rešiti Indije angleške nadvlade, nego tudi zatiranje pred teptanjem s strani lastnih bratov. Zato ga je bolelo, da hindujci parijam niti toliko ne priznajo kakor Angleži. In da izsili sporazum med Indijci samimi, je stopil v gladovno stavko, dobro vedoč, da voditelji indijskih kast drugače ne bi odnehali od svojih tri tisoč let starih postav. In voditelji so se res ustrašili, da jim »svetnik« ne umre, s čimer bi Indija izgubila edinega pravega vodjo v boju za neodvisnost od Angležev, in so se hočeš nočeš sporazumeli.

To je pravi vzrok Gandhijeve stavke in njen namen. Gandhi ga je dosegel: izvojeval je parijam pravico, ne od Angležev, ki so jim jo že sami hoteli dati, nego od hindujcev — in s tem prvič v zgodovini združil vso Indijo v enem taboru. Vprašanje je le, za kako dolgo...

bo treba živeti od »brezizglednega časnikarskega sporta«, saj so njega že tedaj cenili na sedemnajst milijonov dolarjev...

William Randolph ali kakor so mu rekli »šef«, je dobil list, ki je imel malenkostno naklado, zato pa tem slabši glas. V treh mesecih pa je imel med 300.000 prebivalci že 80.000 čitateljev, ki so pričakovali vsako številko z napetostjo, veselostjo ali strahom. »Examiner« je namreč jel razkrivati pokvarjenost in podkupljivost mestnih in državnih oblastev. Bil je nezaslišano predrzen v svojih obdolitvah, nezaslišano strupen v svojih napadih in nezaslišano spreten pri izbiri drugega štiva, ki ga je prinašal senzacij želim bralcem.

Sicer je kar deževalo tožb in staremu Hearstu so marsikdaj vstali lasje pokoncu, če je videl sinove račune. 400.000 dolarjev je zapravil v šestih mesecih. Toda potem je jela pri upravnih oblastvih padati glava za glavo, sami ljudje, ki bi bili drugače prišli v zapor, in o odškodninskih tožbah, ki so prej prihajale dan za dnem, kmalu ni bilo več sledu. »Examiner« je v pičlem letu postal eden največjih listov na kalifornski obali. In razen tega še »zlata jama«.

Hearstov oče je umrl in zapustil sinu premoženje, ki je kar kričalo po izrabljanju. Devet milijonov je zapravil mladi mož zato, da si je kot časnikarski založnik utrdil tla tudi na ameriškem vzhodu, na vročih newyorških tleh. Slednji cent teh devetih milijonov je porabil v orjaškem konkurenčnem boju s tedanjim kraljem časopisja Pulitzerjem. To je bil boj, o karšnem pri nas še pojma nimamo.

Ker je bil Hearst dosti brezobzirnejši kakor Pulitzer in je znal dajati občinstvu to, česar si je želelo, je zmagal. In če ima danes v vseh največjih ameriških mestih svoje časnike, če skrbi njegova obveščevalna centrala dan za dnem za 2000 dnevnikov, da ne ostanejo brez najnovejših poročil, če berejo njegove magazine v vsaki tretji ameriški družini in prodajajo njegove filmske žurnale in slike za časnike tudi po vsej Evropi, se mora za vse to zahvaliti svoji prvi zmagi nad Pulitzerjem.

Danes je Hearst lastnik 92 družb. Njegovi bruto-dohodki so znašali v najboljših letih 150 milijonov dolarjev, izdatki pa do 90 milijonov. Njegovi osebni izdatki se sučejo po raznih strokovnjaških cenitvah med desetimi in dvajsetimi milijoni.

Tu se začenja filmski milijonar. Ko je potoval po Španiji, je videl krasno cerkev v mavrškem slogu. Kupil jo je in dal prepeljati kamen za kamnom čez morje in vso v Ameriko. Postavil jo je na svojem ogromnem posestvu San Simeon v Kaliforniji, ki se razprostira na petdeset milj dolgem pasu ob obali.

Ob Velikem Kanjonu je nekoč preživel v nekem hotelu prijeten večer. Zato si je ta hotel kupil.

S svojo ženo je prišel na Angleško, toda na dvoru ga niso hoteli sprejeti.

Hearst se je maščeval. Odtlej je vsak dan napadal Anglijo. Ko je izbruhnila svetovna vojna je bil tudi na strani centralnih sil, Nemčije, Avstrije, Bolgarije in Turčije. Zato so v Angliji, Franciji, Portugalski, Japonski in Kanadi prepovedali uporabo brzojava njegovim dopisnikom. Njegova poročevalska služba je bila v teh državah sploh prepovedana. Šele ko je Amerika napovedala Nemčiji vojno, je prejadral v protinemški tabor.

Delavnost, delavnost, to je edino kar zahteva Hearst od svojega življenja. Kuba je leta 1897 zdihovala pod španskim gospodstvom »klavca« Weylerja. Hearst se je odločil, da Kubo osvobodi. Tedne, mesece ščuje in polni stolpce svojih listov z naštevanjem španskih grozodejstev. Dopisnika za dopisnikom izženejo s Kube. Njegov najboljši poročevalec mu po nekaj tednih dela brzojavi, da je nemiselnost ostati še nadalje na tem otoku. Da bi kje drugje lahko bolje delal. Hearst mu odgovori: »Ostanite! Priskrbite mi poročila, priskrbim vam vojno!«

Potem so obsodili sorodnico kubanskega predsednika, devetnajstletno Evangelino Cisneros zaradi udeležbe pri nemirih na dvajset let ječe in deportacijo v Severno Afriko. To je Hearst čakal. Sam je izkopal to poročilo iz kopice novosti, ki so bile že v košu, sam jo je »serviral« kakor pravijo časnikarji. Poklical je na pomoč ameriška ženska društva, prošnja za prošnjo je šla v Madrid h kraljici-materi, še samega papeža je poklical na pomoč za mlado revolucionarko. Ko ni vse skupaj nič pomagalo, je ukazal Hearst svojemu dopisniku, naj vdere v ječo, ugrabi jetnico in jo v megleni noči odpelje v deški obleki na neko ladjo, ki je bila namenjena v Newyork. Tu so je sprejeli z velikim pompom. Samo v Hudsonski metropoli je demonstriralo nad sto tisoč ljudi za osvoboditev Kube. Vojna je bila neizogibna in je postala dejstvo, ko je v havanskem pristanišču eksplodiral ameriški parnik »Maine«. Hearst sam je prvi poročal, da tu ni bila nesreča ampak atentat. Oborožil je na svoje stroške nekaj ladij za vojno proti Španiji. Da, svojemu londonskemu zastopniku je celo naročil, naj v Londonu pogleda po kaki veliki angleški ladji, ki naj jo takoj kupi in prevzame. Nato je ukazal naj to ladjo — potopi v Sueškem prekopu! Tako je bil prekop zaprt in španske ladje so morale na poti proti Filipinom napraviti velik ovinek in prišle tja šele tedaj, ko so bile ameriške vojne ladje že davno pripravljene za boj. Tako je Hearst vodil svojo lastno vojno in prav gotovo je bil z njenim izidom zadovoljen. Španija je izgubila Kubo.

V svojem podjetju je Hearst neomejen vladar. Sicer ima posebnega glavnega urednika za uvodne članke, ki ima 250.000 dolarjev (okoli štirinajst milijonov dinarjev) letne plače, celo vrsto urednikov, članov takoimenovanega kraljevega kabineta, ki

Kot taksi-plesalka v „Paradižu“

Nov plesalski poklic v Ameriki — Za vsak ples 6 Din — V krizi so ljudje iznajdljivi

Svetlobne kaskade, stokrat se odbijajoče v pisanih prizmah, mamljivo-delikatno pogrnjene mize, opremljene z lističi, na katerih so zapisane cene, ko zrcalo leskečoč se parket, pa veseli elegantni pari, vsi zaverovani v ritem prvovrstne kapele — evo, to je prvi vtisk, ki ga dobiš o »Paradižu«, najnovejšem in najelegantnejšem plesnem lokalu vsega Newyorka.

»Rada bi govorila z gospodično Eleanor E.«

»Tako pokličem paža...«

»Oprostite, dama tu ni kot gost — ona samo pleše...«

mizic z zrcali in stolov. Šest ali osem mladih dam se pripravljajo pred zrcali.

»Eleanor? Aha, to bo Daisy! Tu nimamo svojih pravih imen, kam bi pa prišle!«

In potem pride Eleanor, mlada in zala, vsa kipeča od življenja, v svetli večerni obleki, malce zasopla od plesa in vidno razveseljena, da je dobila obisk iz domovine.

»Komaj sem vas našla, Eleanor. V operi ni nihče vedel vašega naslova.«

»Seveda ne,« se zasmije Eleanor, »saj tudi nikomur ni treba vedeti, da sem tu, v službi. Kaj veste, da mi niso obnovili angažmana? Nu, človek mora vseeno živeti. In tu je lepa priložnost —«

»Kakšna priložnost, Eleanor?«

»Zelo enostavna! Gospodje, ki pridejo sem na ples, kupijo na blagajni za dolar ali dva bononov po 10 centov

»Ni sile. Moški so res časih vsiljivi, me pa se jim samo smejemo in potem se nam opravičijo in nam pošljejo cvetlice. Nekoč nas je prišla nadzirati komisija neke ženske lige za nramnost in nekaj onegavila za stran morale. Pa smo jim dobro posvetile! Kaj pa mislijo? Me smo spodobne dame in si dostojno služimo kruh!«

»Kakšna je naša bodočnost, vprašate? Me vse vidimo v tej službi samo nekaj začasnega in hranimo denar za hujše čase. Večina taksijev ima vrhu tega še katero drugo službo, in — veste, da se jih dobra tretjina poroči? Zadnjič smo imele imenitno poroko, Romaine je vzela nekega bogatega industrijca. Saj pa je tudi bila najlepša med vsemi! Prvotno je študirala za zobozdravnico. Na ženitovanje nas je vse povabila in »Paradiž« je bil tisti večer zaprt. Može se tudi meni kaj podobnega primeri — toda na to se ne zanašam. Zaenkrat sem s svojo službo čisto zadovoljna.«

Uboga Eleanor, sem si mislila. Ali pa ne — zakaj ne bi bila zares srečna?

»Oprostite mi! Dobro se mi godi...«

Kako je mala Hilda potovala po svetu in kako se ji je godilo

Poštena meščanska družina v večjem mestu. Sosedje vedo o njej le dobro — in vendar je bila skoraj teden dni predmet javne pozornosti. Nekega dne pride mati domov. Develletne hčerke Hilde ni nikjer. Vsa obupana jo išče z možem po okolici, kmalu se jima pridružijo vsi sosedje, toda o deklici ni niti sledu. Težkega srca se drugi večer odloči oče, da obvesti policijo in ko mu tam rečejo, da je bilo dekletce morda ugrabljen ali celo kaj hujšega, je ves iz sebe. Družinska sreča je uničena...

Kaj pa je med tem deklica delala? Ko je bila popoldne sama v sobi, jo je nenadoma obšlo hrepenenje, da bi zbežala v prostost. Slučajno zagleda v materini skrinjici nekaj denarja. Misli si, da bo z njim kupila ves svet. Vzame denar, v kovčeg zmeče nekaj obleke in zbeži na cesto. Tam pokliče

taksi, ki jo odpelje na postajo. Kupi listek tretjega razreda do morja. Cele ure presedi v čakalnici med ljudmi dvomljive vnanosti in stiska kovčeg k sebi, potem sede v oddelek tretjega razreda in pripoveduje sopotnikom, da se pelje k morju. Dajo ji bonbonov in drugih dobrot.

Pri morju, kamor je prišla šele ponoči, jo odvedejo v najbližji hotel. Tam reče, da ima v letovišču sorodnike, da pa zdaj ponoči ne more k njim. Lastnik hotela drugi dan nekaj zasumi. Dekletcu izpraša vest in tako se vse razve... Mož piše otrokovemu očetu in Hilda načeka zraven: »Odpustite mi! Dobro se mi godi...« Nekaj debelih solz razmaže nerodne črke.

Oče ne reče niti besedice, ko otroka objame. Hilda mora samo obljubiti, da ne bo nikdar več sama potovala k morju...

Ta zgodbica, ki se je za razliko od drugih podobnih srečno končala, nas uči, kako daleč utegnemo priti z današnjo mestno mladino, če ji pustimo preveč samostojnosti in prostosti...

Perica, ki je morala peti pred Beethovnom

K slavnemu skladatelju Beethovnu je prišlo nekega dne skromno oblečeno dekle. Mojster je prav tedaj pričakoval obiska neke bogate mlade gospodične, ki je pa ni poznal. Moral bi jo bil za visok honorar učiti petja. Priporočil mu jo je eden njegovih prijateljev.

Beethoven je po svoji stari navadi brez kakega pozdrava precej robato ukazal dekletu:

»Zapojte!«

Dekle je bilo zmedeno, zardelo je, toda ko ji je Beethoven zagrozil, da jo vrže iz sobe, če takoj ne zapoje, je začelo peti z negotovim in slabotnim glasom.

»Dosti!« je nenadoma vzkliknil skladatelj. »O petju nimate niti pojma in o nadarjenosti niti sledu. Ne bom vas učil!«

»Saj ni treba!« je odvrnilo dekle, še zmeraj v strahu. »Nova perica sem. Prišla sem po vaše umazano perilo...«

Električni tolmač

Pariški policiji je ponudil neki izumitelj zanimiv aparat. Če pritisneš nanj, odgovori francoski na vsako vprašanje, ki si mu ga zastaviš, brez ozira na to, v katerem jeziku si vprašal. Odgovarja seveda samo na vprašanja, ki se tičejo orijentiranja po mestu.

Usoda ljudomrzneža

Človek, ki je hotel ves svet uničiti — Eksperimenti ljudomrzneža, ki so ga stali glavo

V Londonu je pred kratkim umrl kemik Reading. Njegova smrt je rešila človeštvo velike nesreče. Odkod je Reading doma, ne vedo. Znano je le, da je bil nekoč bogat, toda postal je strašen sovražnik človeštva, ko je izgubil premoženje. Razen tega mu je tudi žena pobegnila. Najbrž je živel nekaj časa v Indiji, kjer se mu je spet posrečilo zbrati nekaj denarja. Vrnil se je na Angleško in si zgradil majhen laboratorij. Ves denar je zabil za poskuse, da bi odkril strupen plin, ki bi z njim lahko iztrebil vse človeštvo. Svojega strupa ni nameraval prodati kakšni vladi, pač pa se je

pečal z mislijo, da bi sam začel boj s človeštvom. Reading brez dvoma ni bil pri zdravi pameti, vendar pa je videti iz njegovih zapiskov, da bi bil morda napravil človeštvu strašno škodo, če ne bi bil slučajno po nesreči sam prišel ob življenje. V neki posodi je imel namreč posebno strupen plin, ki ga je sam sestavil. Posoda je padla z mize na tla in se razbila. Pri tem je Reading vdihnil nekaj plina, ki ga je bil iznašel za pogubo človeštva. Med strašnimi mukami in bolečinami je umrl. Raztelesili so ga in zdravniki so dognali, da je umrl na zadušenju.

Plesni pouk imajo »taksi-plesalke« brezplačno

»Aha, taksi-plesalka! Obžalujem, teh dam ne poznamo po imenih. Bodi tako ljubeznivi in povprašajte v garderobi...«

»Garderoba« spominja skoraj na vojašnico. Po vrsti stoje ozke bele omare, kraj vsake visoko ogledalo s toaletno mizico in jeklenim stolom, vsi enaki — petdeset je takih omar,

imajo po 3000 dolarjev (170.000 dinarjev) tedenske plače in še več, toda nihče ne stoji tako trdno, da ne bi mogel pri prvi priložnosti odleteti. Naj bo Hearst v Newyorku ali v San Simeonu, naj bo v Evropi ali v Mehiki — povsod so mu na razpolago telefonske proge, da od daleč vodi svoje podjetje. »Šef ukazuje...« se začnajo njegovi ukazi. In če je »šef ukazal« je Hearstovim uradnikom prav toliko, kakor če bi bil zapovedal sam ljubi Bog.

Hearst, ki je danes že v sedemdesetem letu, sključenega hrbta in prevelike postave, na zunaj ni videti tak, kakršni so milijonarji v prijateljski domišljiji. Na cesti ga niti opazili ne bi, če ne bi zbuiali naše pozornosti njegov črni, širokokrajni klobuk, čudna hoja in piskajoč glas. Vendar pa je mož, ki je služil, morda podzvestno, stotinam pisateljev za vzorec dolarskih milijonarjev. On je pač mož, ki ni postal nikdar suženj svojih milijonov. Znal je z njihovo pomočjo doseči vse, kar se mu je zljubilo. In to v današnjem svetu že nekaj pomeni.

(6 Din). Kadar se jim hoče plesa, povabijo damo in ji dajo bon. Zelo enostavno!«

»Za 10 centov en ples?«

»Niti toliko ne. Mi taksiji jih dobimo zanj samo pet. To se pravi, kadar nam je dosti plesov, gremo k blagajni in tam nam za vsak ples izplačajo pet centov. Drugo polovico dobi lastnik podjetja za luč in godbo in ostalo režijo. Zato pa smo svobodne, lahko pridemo in gremo, kadar nas je volja, in smo dosti srečnejše od naših tovarišic v drugih lokalih, ki so odvisne od tega, koliko gost zapije. Zato tudi plačamo svojo kavo same. Zakaj pa smo taksiji?«

»Toda pet centov za ples — ali ni to beraško?«

»Narobe! Seveda moramo znati dobro plesati — a katero današnje dekle tega ne zna? In ker nas je samo petdeset, lokal pa zelo velik, lahko vsak teden zaslužimo 30 do 40 dolarjev na teden. To je za današnje razmere strašno dosti. Pomislite samo na tipkarice, ki morajo po 8 do 10 ur trdo delati na dan, pa dobe v soboto komaj 15 do 20 dolarjev. Me pa smo vrhu tega docela svobodne: ves dan je naš in teh par večernih ur ne igra nikake vloge!«

»Kakšne pa so vaše tovarišice?«

»Dve poznam še iz opere, dosti je študentk, ki si tako služijo za študij, druge pa so brezposelne tipkarice in podobno. Razumemo se imenitno, zakaj vsaka je svoja lastna podjetnica.«

»Pa nimate nikakih neprijetnosti z gosti?«

Priča

Napisal Pavel Ginisty

V septembru leta 1802 se je neki elegantni kočiji, ko je vozila skozi irsko mesto Tullamore, strlo kolo. Potnik, zastaven mož v vojaški uniformi, je bil zaradi zamude, ki se mu je obljubljala, zelo vznevoljen.

»Naj hudič vzame vaše slabe ceste,« je zagodrnjal. »Hotel sem biti že drevi v Marlboroughu, pa mi je ta vražji voz prekrizal vse načrte.«

Obrnil se je k enemu izmed radovednežev, ki so se zbrali okoli voza:

»Ali imate v tem gnezdju vsaj spodobno prenočišče?«

»Seveda ga imamo, gospod polkovnik,« je odgovoril majhen debel mož dobrodušnega obraza. »Če milostljivi gospod dovolijo, ga jim takoj pokazem.«

»Le kako naj prebijem čas?« je vprašal polkovnik krčmarja, ko si je ogledal sobo, kjer bo spal. »Ali imate vsaj kakšne znamenitosti v mestu?«

Krčmar se je potrkal po čelu, kakor bi se mu bilo prav takrat nekaj imenitnega zablistalo.

»Nekaj bi vedel, kar bi milostljivega gospoda prav gotovo zanimalo. Ravno danes se vrši sodna razprava proti nekemu velikemu zločincu...«

Njegov glas je postal tišji in lahen drget ga je prešinil, ko je dodal:

»Proti enemu iz tolpe proslulega kapitana Quiltyja.«

»Quiltyja? Od katerega polka?«

»Od katerega polka?« Gospod se gotovo hočejo šaliti z menoj? Saj vendar ni mogoče, da ne bi še prav nič vedeli o Quiltyju, tem nizkotnem zločincu, ki že tako dolgo vznemirja naše kraje in mu nihče ne more do živga.«

»Boga mi, tega imena še živ dan nisem čul. Iz Francije prihajam.«

»Zdaj pa so dobili enega izmed njegovih pajdašev, nekega Kellis, in ta bo plačal za vse druge. Ali ne bi gospoda zanimalo prisostvovati razpravi?«

»E, ne dá se mi ves dan sedeti in se dolgočasiti... Sicer pa...« Zdelo se je, kakor da premišlja. »Če res nimate drugega razvedrila, mi drugega pač ne bo kazalo.«

Obtoženi Kellis je trdovratno tajil svojo krivdo. Zmerom iznova in iznova je zatrjeval, da tisti dan, ko je bil izvršen zločin, ki so ga obtoževali, ni bil na Irskem nego daleč proč v Dovru. Zatrjeval je svojo nedolžnost na vse mogoče načine, priznal je, da govori videz zoper njega, odločno pa je trdil, da je bila preiskava proti njemu pristranska. Toda porotniki so vprašanje krivde soglasno potrdili.

»Ali imate še kaj pripomniti, obtoženec?« je vprašal sodnik.

»Ponovim, da sem nedolžen,« je vzdihnil Kellis ves potr. Zdajci pa je dvignil glavo.

»O, Bog!« je vzdiknil. »Ali je mogoče? Kaj se bo res še pravica izkazala?«

»Kaj naj to pomeni?« je začudeno vprašal sodnik.

»Sam Bog mi je poslal pomoč,« je zavpil Kellis, od nenadejane sreče kakor iz uma, in pokazal na polkovnika Kinderneya, ki je osupnil, videč, da je tako nepričakovano zapleten v razpravo. »Tamle sedi gospod,« je nadaljeval Kellis, »ki lahko

potrdi, da sem bil tisti dan, ko se je zločin izvršil, v Dovru. Ali bi hotela vaša milost potrditi, da sem bil jaz tisti, ki sem vam nesel prtljago, ko ste se izkrcali z ladje, ki je priplula iz Francije?«

Polkovnik Kinderney ga je osuplo pogledal.

»Tega moža ne poznam,« je mrzlo rekel.

»To sem si mislil,« je porogljivo dejal sodnik. »Ta nesramnost! Molčite, obtoženec!«

»Samo eno vprašanje,« je vztrajal Kellis. »Ali ni tega pet tednov in trije dnevi, ko je milostljivi gospod prišel v Dover?«

»Res bo že več tednov, kar sem se tam izkrcal, toda natančnega dneva seveda nimam v spominu.«

»Ali se ne spomnite, da vam je takrat, ko ste stopili na suho, neki mož pomagal pri prenosu prtljage?«

»Kako naj se danes nosača spominjam!«

»Milostljivi gospod ste mi takrat izkazali čast, da ste izpregovorili z menoj par besed,« je v vročinem razburjenju nadaljeval Kellis. »Povedal vam je, da je mornar in da se je na neki gusaški ladji boril proti Francozom...«

»Gotovo nisem takim besedam pripisoval posebnega pomena,« je nejevoljno odvrnil polkovnik.

Kellisu se je videlo, da skuša na vse mogoče načine zbuditi v polkovniku spomin. Njegove oči so zažarele, ko je vnikljivo povzel:

»Pokazal sem gospodu veliko brazgotino na glavi in pri tem snel lasuljo.«

To rekši je obtoženec segel z roko za vrat in razkril na temenu veliko brazgotino.

Polkovnik se je zdrznil. Njegov dotlej malomarni obraz je oživel.

»Res,« je rekel, »tega se spominjam.«

»O, Bog, tak se spomnite, gospod polkovnik!« je razburjeno zavpil Kellis. »Tak pomagajte mi vendar!«

Njegov preplašeni obraz so pokrile debele kaplje potu.

»Če bi vaša milost mogla ugotoviti natančni datum svojega prihoda v Dover, ne bo moglo sodišče nič več dvomiti o mojih besedah.«

»Na pamet se ne morem spomniti, toda zapisano imam v svojem dnevniku, ki ga imam v kovčegu.«

Poslušalce je prevzelo silno razburjenje. Sodnik je prekinil razpravo in med tem so poslali po polkovnikov dnevnik. In res: dan, ko je polkovnik prišel v Dover, se je natančno ujel z dnevom, ko se je zgodil zločin. In polagoma so prišle polkovniku Kinderneyu tudi še druge reči v spomin, in na koncu je mogel z zanesljivostjo potrditi, da je bil res obtoženec tisti, ki mu je v Dovru pomagal nositi prtljago. Svojo izpoved je potrdil tudi s prisego. Porotniki so še spet umeknili na posvetovanje in ko so se vrnili, so so-

glasno izrekli, da je obtoženec nedolžen. Seveda so Kellis tako izpustili.

Poštni voz je bil še tisti večer popravljen in polkovnik je lahko nadaljeval svojo pot. Nekaj milj od Tullamora pa se je voz ustavil. Tam ga je čakal neki mož in polkovnik ga je povabil, naj vstopi. Bil je Kellis.

»Nu,« je menil »polkovnik«, »stvar je šla v redu. Čeprav je nekaj časa kazalo, da utegneš zaigrati glavo. Le kako si mogel biti tako nespametno?«

»Sicer pa,« je dodal smehtaje se, »reči moram, da sva oba imenitno igrala svojo vlogo.«

»Kapetan, do smrti vam bom hvalen.«

HUMOR

Zagovoril ga je

Mark Twain je imel navado, da se je v mestecih, kjer je priredil predavanja, vselej ustavil v tistem hotelu, kjer se je že pri prejšnjih potovanjih nastanil.

Nekoč je prišel v kraj, kjer ga že več let ni bilo. Gostilničar ga je pri srčno pozdravil in ga osebno spremil v obednico, venomer ga izpraševaje, kako se počuti pri njem.

»Ali vam ne obuja ta obisk dragih spominov?« ga je vprašal in s široko gesto pokazal na veliko obednico.

»Kaj ne bil« se je nasmehnil Mark Twain. »Ista obednica! Isti klavir! Ista peč! Iste slike! In tole tu, kako ganljivo: isti prt!«

Ni tako hudo

»Mladega moža, ki zadnje čase z njim toliko hodiš, ne morem trpeti!« »Nič hudega, papa — on tebe tudi ne!«

Iz otroških ust

Petletni Borček je zadnjič z velikim zanimanjem opazoval pri Majerjevih, kako je gospa dojila svojega otroka.

Ko se je vrnil domov, je ves ogorčen izjavil:

»To ti pa že rečem, mama — damskega mleka ne bom nikoli pil!«

Dve škotski

Neki Škot se je peljal v Ameriko. V newyorškem pristanišču je videl, kako so potegnili iz morja potapljača. Ko se je Škot izkrcal, je bila njegova prva pot v pisarno paroplovne družbe, kjer je začel vpiti in razsajati:

»Zakaj pa mi nihče ni povedal, da bi lahko tudi peš prišel?!«

Londončan je šel na postajo; pričakoval je prijatelja iz Glasgowa.

Pred kolodvorom je hotel naročiti taksi, pa ni bilo nikjer nobenega.

»Kje pa so danes taksi?« je vprašal postrežčka.

»K temu vlaku ni nikogar,« mu je pojasnil možak, »kaj ne veste, da je to škotski ekspres?«

O, ta voda!

»Da te ni sram, Srečko! Tako umazan mi sedeš za mizo! Brž, Mima, odpeljite ga v kopalnico in mu umijte obraz in roke!«

Zdajci se začuje v sobo pretresljivo vpitje:

»Mama, brž, na pomoč! Zdaj mi še vrat umiva!«

Že ve zakaj

»Veš kaj, Vanda,« se srdi teta Frida, stara samka, »da sem jaz na tvojem mestu, ne bi čakala zaročenca kar pol ure!«

»Pa nimaš prav, tetka,« odgovori prijazno Vanda, »rajši že čakam pol ure kakor pa vse življenje!«

Slaba vest

»V tvojem plašču sem našla pismo, ki ga je pisala ženska roka,« vzroji Jera, Mevžetova žena.

»Izključeno!« zajeclja Mevž in vsa kri mu izgine z lic.

»Kaj boš govoril! Pismo je moje in jutri bo že štirinajst dni, kar sem ti ga dala, da ga vržeš v nabiralnik!«

Profesorska.

Nekdo se potaplja. In kriči na ves glas:

»Na pomoč! Na pomoč! Ne znam plavati!«

To sliši neki profesor, ki gre mimo.

»Jaz tudi ne znam plavati,« odvrne, »pa tega ne razglašam vsemu svetu!«

Čut odgovornosti

»Že spet ste zaradi tatvine tu, obtoženec; ali ne bi vendar že začeli novo življenje?«

»Ne, ne, gospod sodnik, v teh letih ne morem več tvegati spremembe poklica; za to imam preveč odgovornostnega čuta nasproti svoji družini!«

Pozna jih

»Tako, tako!« prikima tujec domaćinu. »To je torej vaš novi rotovž! Lepa stavba! Koliko ljudi dela v njem?«

»Polovica!«

Če gimnastik grgra —

Opozarjamo
Vas na naš **novi veliki**
nagradni natečaj

Več prihodnjic! — Ne pozabite poravnati naročnin!

MOST VZDIHOV

45. nadaljevanje

ZGODOVINSKI ROMAN NAPISAL MICHEL ZEVACO

Novi naročniki dobe na željo brezplačno ponatis prvih 18 nadaljevanj. Nadalnjih 25 nadaljevanj, priobčenih v št. 12. do 41. »Druž. Tednika«, nismo ponatisnili in se dobe le v omenjenih številkah, ki jih pošljemo novim naročnikom za izjemno ceno 25 Din. Denar je treba poslati vnaprej.

Aretino in Aretinke so se osupli obrnili in zagledali Bembo. Prišel je bil z lakejem in neslišno stopil v sobo.

»Ti!« je vzkliknil Aretino in obraz se mu je zjasnil.

»Da, jaz! Prišel sem, da bom pri tebi zajtrkoval, če me maraš.«

»Vsi svetniki! Če te maram! Ali ste slišale, ženske?«

Aretinke so se kar se da globoko priklonile in se zagnale v kuhinjo.

»Kaj pa jim je danes?« se je začudil Bembo. »Spozabile so se in me pozdravile.«

»Pustiva to in pojdi z menoj v kabinet, tam bova laže govorila. Kar se pa Aretink tiče, ti zagotovim, da čutijo do tebe več spoštovanja in ljubezni, kakor si misliš. Zdaj pa pojdiva...«

»Ali veš,« je porogljivo nadaljeval Bembo, »da je vse predsobje polno...«

»Prosilcev! Naj jih hudič vzame!«

»Ne! Videl sem dva odposlanca velikega vezirja.«

»Naj počakata!«

»In tucat mladih gospodov, ki bi ti prav gotovo radi izročili kak sonet.«

»Dokler si ti pri meni, me zanje ni doma!«

»Razen tega se mi zdi, da sem videl nekega lakeja s pergamenastim zvitkom v roki in na pergamentu je bil, če me niso oči varale, cesarski grb.«

»Diavolo!... Odgovor Karla V.!...«

»Stopi ven in poglej!«

»Če nimaš nič proti temu...«

Aretino je planil iz sobe. Čez kakih deset minut je Bembo začul srdito vpitje. Trenutek nato se je Aretino vrnil in silovito zaloputnil vrata za seboj.

»Kaj ti je?« se je začudil kardinal.

»Taka nesramnost! Še norca bi se delal iz mene! O, bo že videl, s kom ima opravka in da ni kralj pesnikov nič manj vreden ko nemški cesar! Taka žalitev! Še spati ne bom mogel, dokler se mu ne osvetim...«

»Tak daj vendar, povej...«

»Poljubi človeku roko, pa te bo z isto roko oklofotal. Ugrizni ga vanjo, pa te bo pobožal z njo!«

»Če misliš govoriti v ugankah...«

»Poslušaj! Vtepel sem si v glavo, da postanem pesnik-poštenjak in da ne bom več gledal človeštva postrani. Če sem dozdej opazil dvo-nožca človeškega rodu, posebno katerega izmed tistih, ki jih imajo za velike, ker se plazijo pred njihovimi nogami, si nikoli nisem rekel: »Glej, človek!« Zakaj videl sem v njem žival s človeškim obrazom. Tale mi je bil tiger, oni prašič; tale šakal, drugi opica, tretji spet podgana, kakor jih vidimo na smetiščih po ulicah; potem pes; videl sem tu pa tam v njih volkove, dosti več pa bebastih ovac... Nikoli nisem čul okoli sebe smeha, joka, petja ne govorjenja. Čul sem rjojenje, zavijanje, cviljenje in mijavkanje... Razumeš?«

Bembo se je spustil na stol in zamišljeno poslušal Aretina.

»Pa jaz?« je vprašal.

»Ti!« je vzkliknil Aretino. »Pustiva to. Ti si mi prijatelj. To se pravi, v tebi vidim samo odsev svoje duše. Pustiva to, ti pravim. Imel sem torej navado, da sem gledal v človeštvu menažerijo zverin. Videl sem jim v dušo prvi mah. Za vitežko zunanostjo plemenitega barona sem odkril strahopetnost srca; za nežnočutnostjo meščana sem uzel neizrekljivo sebičnost; veličina kraljev mi je bila samo krinka njihove

duševne pokvarjenosti. In tako... ali zdaj razumeš?«

»Le nadaljuj,« je dejal Bembo.

»In tako mi je bilo treba samo pokazati, da sem jih izpregledal! Da jim z enim gibom lahko strgam krinko z obraza! Da znam v njih odkriti tigra, šakala, prašiča! Toda tigri, šakali in prašiči bi na vsak način hoteli veljati za ljudi. In zato so že pri prvi besedi, ki jim je izdala, da sem odkril njih skrito slabost, plačali vse kar sem zahteval, brez barantanja.«

»Glej no! Tak misliš, da ima vsak človek katero slabost.«

»Nič ne mislim, vem! Njih slabost je v tem, da ne obešajo svojih napak na velik zvon. Jaz na primer javno priznam, da sem požeruh in strahopetec. Drugi ljudje pa bi hoteli, da bi jih ves svet občudoval.«

»A ti?«

»Meni je samo do takega občudovanja, ki se pokaže v denarju. Ker svojih bližnjih ne cenim, mi tudi ni do tega, da bi drugi mene cenili. Kadar vidim bogatina, si rečem: ta človek je prav gotovo kradel, ropal in moril, da je tako bogat. Bogastvo samo po sebi ni naravna reč. Oglej si bogataše okoli sebe! Vsi imajo obraze tatov in morilcev, čeprav jih skušajo utajiti za krinko. Nemogoče je biti bogat, ne da bi kradel.«

»Pa vendar...«

»O, saj me razumeš! V mislih nimam tatov, ki kradejo z vitrihi, ne morilcev, ki more z navadnim bodalom. Te vrste tatovi in morileci so bedaki, in pravične postavbe jih spravijo pod ključ, hoteč pokazati siromakom, da jim drugo ni dovoljeno kakor da delajo in izrabljajo svoje telo, svoje mišice, svoje možgane in razum in da žive ob kosu kruha. Ne, Bembo, o teh bednih tatovih ne govorim. Pravi tat, pravi morilec je spoštovan in cenjen in ljudje se plazijo pred njim. Takšen je Foscari, ki je vrgel na stotine ubogih vragov v ječo; takšen si tudi ti, ki si zbiraš premoženje na nasilen način; takšen sem naposled jaz, ki merim na bogatina ne s puško, kar bi me spravilo na morišče, nego z nedolžnimi soneti...«

»Zadosti, razumel sem te...«

»Prav. Torej nadaljujem. Vselej kadar sem zagledal bogataša — tatu, če ti ta izraz bolje ustreza — sem si rekel: Zakaj ga ne bi prisilil, da deli z menoj svoje bogastvo? Kadar sem mislil na Franca I. ali na Karla V. — na morilca, če ti bolje ustreza — sem si rekel: Zakaj ne bi zahteval neznatne odkupnine za njegove zločine?... In tedaj sem začel pisati. Izpod peresa so mi tekale strašne resnice, in svet se je delal, kakor da jim verjame in da ga je groza. In kralj je plačal! In cesar je plačal! Vsi so plačali! Vsi: bogatini in mogočniki, kardinali, knezi, kralji, cesarji, vsi so morali plačati svoj davek temu žgočemu peresu, ki je razkrivalo resnico. Resnico! Resnica, Bembo, je najstrašnejša stvar na svetu, najgroznejša, ker strahuje ljudi in spravljaja vesoljni svet s tira...«

»Diavolo!... Prava sreča, da sem ti prijatelj! Drugače bi te poslal pod svinčene strehe že za stotinko tega, kar si pravkar povedal.«

»Lažeš, Bembo. Rajši reči, da me potrebuješ!«

»Kaj še! Toda danes se s teboj ne da govoriti. Ali te je cesarjevo pismo spravilo v tako slabo voljo?«

»Da, tako mi vseh peklensčkov! Kaj sem ti govoril? Da sem se že naveličal resnice, da me je nekega dne postalo groza, da se me ljudje boje, in da sem si zaželel, da bi me ljubili. Da sem hotel prenehati z grožnjami in postati vrl in pošten pesnik, ki bi ljudi božal. Zdaj vidiš, kakšno plačilo sem za to dobil. Pisal sem

Karlu V., jaz, Pietro Aretino, sem mu pisal, in mu povedal, da ga občudujem. In veš, kaj mi je odgovoril? Ná, preberil!«

Z roko, ki se je tresla od gneva, je pomolil Bembo pismo, ki ga je že nekaj minut mečkal v roki.

Bembo je mrzlo razgrnil pergamen in začel brati:

Gospodu pesniku Pietru iz Arezza.

Cesar, moj gospodar, mi je zapovedal, naj vam pišem, da je dobil in izvolil prebrati pesem, ki ste mu jo poslali. Cesar, moj gospodar, mi je v svoji velikodušnosti blagovolil zapovedati, naj se vam zahvalim, kar izvršim s tem pismom. Ko vam pošiljam ta dokaz zadovoljstva svojega gospodarja, se drznem dodati, gospod pesnik, zagotovilo spoštovanja, ki ga tudi jaz čutim do vas.

*Schwetzer,
komornik Nj. Vel. cesarja in kralja.*

Bembo je prasn timer smeh.

»Saj je to pismo en sam izliv globokega spoštovanja!« je vzkliknil.

»Da mi piše po svojem komorniku?...«

»Zakaj ne? Komornik je uglednejša osebnost od samega prvega ministra!«

»Niti beliča! Niti počenega groša!«

»Čast je več ko denar. Cesarsko zadovoljstvo...«

»Ljubši bi mi bil krožnik klobas! Boga mi, da! Cesarsko zadovoljstvo! Ali me bo zadovoljstvo, naj bo še tako cesarsko, redilo, mene in moje Aretinke? Še misliti si ne moreš, koliko požro! Denarja mi je treba, denarja! O, saj bo Karl V. še videl, kaj se pravi norčevati se iz mene! Tako mi satana, še zlato bo potil, zlato ali pa solze. Poznam njegovo skrivnost, in če jo razglasim, bo na tleh, ubit, uničen, in bo gledal, da se skrije pred svetom in živ pokoplje pod zemljo!«

»Praviš torej, da potrebuješ denarja?« je povzel Bembo.

»Če ne bi imel teh tisoč srebrnikov, ki se moram tebi zanje zahvaliti, ne vem, kaj bi počel...«

Bembo je postrani pogledal po skrinji, ki je stala v kotu. Pietro se je hlastno postavil prednjo.

»Mojo skrinjo gledaš?« se je vznemiril. »Zakolnem se ti, da je prazna.«

Lagal je na debelo; zakaj v skrinji je bilo deset tisoč srebrnikov, ki mu jih je prinesel Roland, preden je odpotoval v taborišče Velikega vraga.

»Če je prazna, bi jo bilo treba napolniti,« je menil Bembo.

»O, nisem pozabil,« je nesramno namignil Aretino, »da imam iz dožve zakladnice dobiti še deset tisoč srebrnikov.«

»Da,« je prikimal kardinal. »Gotovo še veš, pod katerim pogojem?«

»Nisem pozabil,« je z izrazom razočaranja odvrnil Aretino. »Moram ti pomagati, da pride Roland Candiano v tvoje roke.«

»In to menda ni po tvojemu okusu?«

»Zakaj ne!« je hlastno vzkliknil Aretino. »Pa če se Roland nič več ne vrne k meni?... Kaj bo potem z mojimi ubogimi desetimi tisoči?«

»Ne boj se,« je zaškrtal Bembo, »vrnil se bo.«

»Misliš?«

»Prepričan sem... Sicer pa poznam še drugi način, da si zagotoviš pri doževem blagajniku sprejem, ki o njem sanjaš...«

»Ah, res!... Saj sem vedel, da bova danes še o zanimivih rečeh govorila! Daj, Bembo, srce moje, povej mi ta način!«

»Hotel si menda reči, srebro moje?«

* Ali je nemara ta grožnja, ko se je izpolnila, prisilila Karla V., da se je odrekel cesarski kroni in se zatekel v samostan? Prav mogoče.

»Saj to je isto. Tak govori vendar! Moja ušesa so odprta na stečaj kakor vrata zakladnice, ki hrepeni po žlahtni kovini.«

Takrat je vstopil livriran lakej, odprl dvo-krilna vrata v obednico in resno najavil:

»Kosilo za gospoda Aretina je na mizi.«

»Visokost,« se je priklonil Aretino s spoštljivostjo, ki jo je izkazoval Bembo vpričo drugih ljudi, »čeprav je moja miza nevredna tako visokega cerkvenega kneza, bo vendar neskončno počaščena, če boste izvolili sesti za njo.«

»Sprejemem vaše povabilo, dragi moj pesnik,« je odgovoril Bembo. »Čeprav ne spada dobra jedača med moje grehe, za kar bodi Bog zahvaljen, mi vendar narekuje radost, da sem v vaši družbi, dolžnost, da se odzovem vašemu vabilu.«

To reši je stopil z Aretinom v obednico.

Tam je že čakala slavnostno pogrnjena miza. V velikih srebrnih skledah so vabili dva morskara, krača srnaka s pečenimi škrlanci, jeguljeva pašeta in pravcata zbirka kolačkov in drugih sladkarij, ki sta jih Margerita in Kiara umeli tako imenitno pripraviti.

Razen tega so stale na mizi trebušate steklenice z drobnimi vratovi in v njih so se iskri rubinasti bordojec in bergundec in topazasti poreneč.

Pietro Aretino je z enim pogledom objel čudovito okusno pogrnjeno mizo, ki se je vsa lesketala v srebru in zlatu, in tlesnil z jezikom. S širokim nasmehom je ponudil Bembo sedež in se z vzdihom blaženosti spustil na stol.

V velikem kaminu je veselo prasketal ogenj.

Aretinovin gostom so stregle Aretinke, ki so bile pravcate umetnice v postrežljivosti in naslajanju gostov, vredne čopičev genijalnih slikarjev; zato so celo Tizianu služile za model. S svojim opojnim nasmeškom, z žgočimi očmi in z nedolžno-perverznimi gibi so znale zamamiti še tako razvajenega uživalca, in kneževski gostje, ki jih je od časa do časa Aretino povabil na večerjo, so vselej odhajali v ekstazi in polni navdušenja.

Vsaka Aretinka je imela določeno opravilo.

Margerita je rezala meso.

Franceskina je nalivala rdeča vina.

Marieta je nalivala bela vina.

Perina je ponujala kruh v majhni košarici.

Paolina in Angela sta servirali na krožnikih meso, ki ga je Margerita narezala.

Kiara je bila določena za omake, začimbe, konzerve, sadje in sladkarije.

Vse skupaj so po končanem obedu vzele kitare in zaplele pesmi, ki jih je zložil njihov gospodar.

Menda ni treba posebej omeniti, da so Aretinke za take pojedinske svečanosti oblekle kostume, katerih razkošje je komaj odtehtalo njih pomanjkljivost.

»Smrt božja!« je vzkliknil Bembo, ko se je zleknil na naslanjaču in pregledal vse to bogastvo na mizi, »zdaj vidim, dragi moj pesnik, da ste v želodčnih stvareh nemalo razsipni!«

»Prosim vas oproščenja, Visokost,« je ponižno odvrnil Aretino. »Ta miza je uprav beraško pripravljena, zakaj nisem se nadejal, da me danes počastite s svojo navzočnostjo.«

»Za tako beraštvo vam lahko samo čestitam.«

»Hvala za priznanje, Visokost. Toda lotiva se korziških rakov: saj veste, da so med vsemi sredozemskimi najokusnejši.«

Po obednici so svečano in negibno stali lakeji v slavnostnih livreh.

»Sporočite v predsobju, da danes nikogar več ne sprejemem,« je velel Aretino.

Eden izmed lakejev je stopil ven in začul se je njegov glas:

»Avdijence pri gospodu Aretinu so za danes končane.«

»Tega še v doževi palači bolje ne napravijo,« je priznalno vzkliknil Bembo.

»Visokost, Aretinova palača v mojih očeh odtehta dožev, kadar me vi počastite s svojo navzočnostjo.«

»Sijajno, dragi moj pesnik!«

Pietro se je skromno priklonil.

Tako je potekel ves obed med medsebojnimi pokloni.

Za čeno, za moja in za Aretino
»Bembo« četi, na Aretino

LJUBLJANA

CELJE

MARIBOR

Potem je Aretino recitiral pesmi. Bembo, ki se je v prostem času ukvarjal tudi s poezijo, mu je predložil sonet, ki ga je pesnik proglasil za vzvišenega in blestečega ko solnce in nežnega ko lunin svit.

Naposled je Aretino na komaj viden Bembov migljaj zapovedal lakejem in Aretinkam, naj ju pustijo sama.

Tedaj je kardinal primeknil svoj stol h kaminu in Aretino je sedel kraj njega.

Bembo se je zmračil obraz.

»Pri vseh hudičih,« je vzkliknil pesnik, »kaj delaš tak kvatern obraz? Menda vendar nisi jedel sardin s čebulo kakor svoje dni? Ali so ti mar Aretinke nalivale studenčnico iz teh steklenic? Kaj ti ni všeč, da gubaš čelo kakor v postu?«

»Pietro,« je odvrnil Bembo, »tvoj Aretinal je vreden, da sprejme pod streho samega kralja. Daj mi pero, črnilo in papir... Spodobi se, da svoj zapitek kraljevski poplačam.«

»Evo ti!« je vzkliknil Aretino in žurno prinesel zahtevane reči ter jih postavil pred Bembo.

Kardinal je napisal:

Po nalogu njegove ekscelence doža naj blagajna izplača Pietru iz Arezza, pesniku in pisarju, štiri tisoč srebrnikov na račun meni odprtega kredita. Bembo, kardinal beneški.

Nato je pomolil papir Aretinu, ki je široko odprl oči.

»Ni mogoče! Tak imaš res kredit pri doževi blagajni?«

»Tako se mi zdi.«

»Naj živi luna, moja pokroviteljica! Naj ti to blagohotno nebesno bitje nakloni do konca dni najlepše sanje, kar si jih moreš želeči!«

»Amen!«

Aretino je zateknil dragoceni papir za kamižolo in zamrmral:

»Ostane torej še pet tisoč.«

»Ki jih dobiš, kadar si zaslužiš te štiri. Jaz vedno plačujem vnaprej.«

»Per bacco, pri meni je narobe! Pa pustiva to! Rajši povej, kaj moram storiti, da si pošteno zaslužiš ta tvoj dragoceni podpis?«

»Tako je zveš.«

»Menda ne gre spet za Rolanda Candiana?«

»Ne, za tvoje Aretinke gre.«

»Ah, ahi!... Pa jih ne misliš kupiti?« je nekam vznemirjeno vzkliknil Pietro.

»Narobe. Hočem, da jih obdržiš.«

»To me pomirja. Zakaj vedeti moraš, da jih ne dam ne za zlato ne za srebro. Vzgojil sem jih, da vedo, kaj bi rad, če samo mignem s prstom; moje želje bero iz načina moje hoje in ena sama kletvica jim več pove kakor cel Ciceronov govor.«

»Pa so kaj divje, tvoje Aretinke?«

Aretino ga je osuplo pogledal.

»Kaj hočeš reči?«

»Tole: ker si jih tako dobro vzgojil, si jim moral tudi marsikaj dopovedati...«

»Moje Aretinke razumejo vse in si ne za-krivajo obraza za vsako malenkost.«

»Imenitno! Denimo torej... čakaj malo! Koliko jih je?«

»Sedem. Dobiti moram še dve, da jih bo devet, potem jih bom imenoval po muzah... Klio, Terpsihora...«

»Prizanesi mi z njimi. Tole sem ti hotel reči: denimo torej, da jim najdeš novo tovarišico...«

»Potem bi jih bilo osem, in bi moral najti le še eno... deveto muzo.«

»Poslušaj dobro, Pietro! Gre za deviško dekletce, čisto ko lilija, brez madeža ko bel oblak, ki plava čez sinje nebo, plaho ko gazela, ki še nikdar ni videla lovca.«

»Ali je lepa?«

»Lepa, da bi demone ukrotila.«

»Kakšen ogenj! Kakšno navdušenje! Kakšne primere!« je vzkliknil Aretino, ki ga je Bembova gorečnost začudila.

Kardinal se je bil razvnel.

Kakor vsi, kateri ljubijo, je čutil nepremagljivo potrebo, da nekomu zaupa svojo ljubezen, da čuje samega sebe govoriti o ljubljene bitju.

Aretino je molčal in ves osupel gledal Bembo, ki se mu je obraz čisto izpremenil. Vedel je, da bi ena sama beseda mogla razbliniti čar in ustaviti polet; pri tem pa je nejasno čutil, da bi mu ta kardinalova ljubezen mogla biti nov vir dohodkov.

»Vprašaj, ali je lepa,« je povzel Bembo. »Vsi, kateri so jo le enkrat videli, jo primerjajo z najbolj popolnimi Urbinijevimi madonami in najnežnejšimi Tizianovimi Benečankami. Zase ne morem povedati, ali je lepa. Kaj je prav za prav lepota? Ali jo ljubim zaradi dovršenega ovala njenega obraza? Zaradi beline njenega čela ali zatega leska njenih las? Zaradi magnetičnega ognja njenih oči, ki mi en sam njihov pogled požene vso kri v obraz? Zaradi nedopovedljive vonjave, ki jo to bitje izžarja, in neskončne miline slehernega njenega giba? Ne vem, Pietro. Ne vem in ne maram vedeti. Vem samo to, da jo ljubim, jaz, ki še nikoli nisem ljubil, da vsi moji čuti, moje misli, moje telo od bolesti zadržetajo, če se samo spomnim nanjo, in da nosim njeno podobo v svojem srcu z večjo pobožnostjo, kakor dvignem kvišku zlato monštranco, ki se verniki spoštljivo vržejo pred njo na tla...«

Bembo je zasopljen umolknil.

Natočil si je kozarec burgundca in ga na dušek izpil.

Motna bledica njegovih lic se je umeknila nezdravi rdečici.

»Zdaj razumeš?« se je zarogal. »Mene, ki sem se imel za močnega med močnimi, mene, ki nisem imel druge strasti kakor plemenito slavohlepje, da vladam nad ljudstvom in hodim po njem — mene je to drobno bitje zaslužilo. O, Pietro, srečni človek, ki ne veš, kaj je ljubezen...«

»Jaz da ne vem! Tako mi Venere, takega bogokletstva še nisem čul!«

»Ne veš,« je nadaljeval Bembo, ne da bi odgovoril na pesnikov protest; morda ga ni niti čul. »Naj ti povem, kaj je ljubezen. Naj se pred teboj nasmejem in najočem. Naj si razkopljem prsi in razgalim srce... Ne veš, ti pravim. Ljubezen je ogenj, lava, ki žre, in kolnem se ti, da žge v živo meso. Vročica, ki nikdar ne prestane, mučeništvo, ki mu ga ni na svetu enakega. Trpel sem lakoto in žejo, trpel od mraza in vročine, prestal ponižanja, ki so mi trgala dušo kakor trga bič obsojencu hrbet. A vse to ni nič, vse to je bila naslada v primeri s tem, kar zdaj trpim.«

Bembo je jokal! Debele solze so mu polzele po licu in niti na misel mu ni prišlo, da bi si jih otrl.

»Ali se ti zdim smešen?« je nenadoma vprašal.

»Še nikoli se mi nisi zdel vrednejši mojega prijateljstva kakor ta trenutek,« je iskreno vzkliknil Pietro Aretino. »Ali bolje: mojega usmiljenja,« je dodal.

»Da, Pietro, pomilovanja sem vreden. Vem. In nikoli me ne boš mogel bolj pomilovati, kakor se sam pomilujem.«

»Pa vendar ne vidim, kaj naj bi bilo tako strašno! To deklico ljubiš; lepa je, morda tako lepa kakor vse Aretinke skupaj. A to, vruga, še ni razlog, da bi točil solze!«

Bembo je pogledal Aretina z izrazom nezrekljivega obupa.

»Predstavi si, da bi se vse tvoje Aretinke združile in ti pljunile v obraz...«

V 24 URAH

barva, pliša in kemično čisti obleke, klobuke itd. Skrobi in svetlolika srajce, ovratnike, zapestnice i. t. d. Pere, suši, monga in lika domače perilo

tovarna JOS. REICH
LJUBLJANA

Kaj bi dobrega skuhala?

Pörkelt

Odmeri enako količino govedine in svinjine. Lahko vzameš tudi samo govedino, toda potem moraš dodati več masti. Na deset dek faširanega mesa vzemi poldrugo deko drobtin in na vsake pol kile mesa eno jajce, žličko drobno sekljane čebule, nožvo konico česna, dovolj soli in ščepec paprike. Vse dobro zmešaj. Potem napravi s pomočjo drobtin iz te zmesi cmoke in jih zloži na krožnik.

Dve srednje veliki čebuli sekljaj, stresi na štiri deke vroče masti in praži med mešanjem, da porumenita. Dodaj še žličko sladke paprike, naglo zmešaj in prilij malo mrzle vode. To moraš napraviti zelo hitro, ker se paprika rada prismoji in ves dober okus in lepa rdeča barva izgine. Ko dolita voda zavre, položi vanjo cmoke, ki jih večkrat obrni, ker se drugače na dnu primejo. Kuhaj jih dokler ne bodo prekuhani. Če je treba, prilij še malo vroče vode.

Pörkelt lahko serviraš z makaroni, žličniki, rezanci, zrnato dušenim rižem ali pa s paprikovim krompirjem. Iz pol kile mesa lahko dobiš dvajset cmokov.

Pa naj bo še paprikov krompir, ki smo ga pravkar omenili.

Paprikov krompir

Zanj pripravi kakor prej čebulo na masti. Vanjo položi šest podolgo prerezanih krompirjev. Za vsako kilo moraš vzeti osem dek masti in dve čebuli razen tega pa še žličko paprike in potrebno količino soli. Na krompir zlij vročo vodo, toda samo toliko, da krompir pokrije. Potem kuhaj, dokler ni krompir mehak. Sok skoraj popolnoma izpari. Ta krompir je tudi dober kot glavna jed s solato.

Zelena paprika z zeljem

Vzemi zeleno papriko, odpri jo pri peciju in iztrebi. Nato jo popari s krompom in pusti deset minut, da se malo shladi. Med tem naribaj ali nareži nekaj glav zelja, osoli ga in ga pusti, naj stoji, dokler ne postane vodeno. Potem zelje iztisni in natlači v paprike. Paprike naloži z odprtino navzgor v kozarce za kumarice in jih polij s prekuhanim, ohlajenim ki-

som, ki si mu dodala zaradi okusa nekaj sladkorja. Kisa naj bo toliko, da paprike pokrije. Naposled daj na vrh nekaj rezi hrena, ki povzroči, da paprika ne postane preveč mehka. Kozarce zalij s pergaminovim papirjem.

Tako vložene paprike porabiš lahko že čez tri tedne. Priporočljive so zato, ker se dobro drže in so razen tega zelo okusne.

Grški beefsteak za pet ljudi

Uporabiš lahko sveže, surove ostanke svinjine, govedine, pa tudi telefine. Na pol kile mesa vzemi v vodi namočeno in ožeto žemljo. Faširaj jo z mesom, po okusu osoli in popraži, dodaj še žlico sekljane čebule, 4 do 5 dek riža, vse skupaj zmešaj in napravi iz zmesi 10 beefsteakov. V ponvi zarumeni na dveh dekah masti še žlico čebule, strok česna in vejico petršilja in opeci beefsteake na obeh straneh. Potem prilij še osminko litra belega vina in nekaj vode ter jih duši, da se zmehčajo. Nato jih poberi iz ponve. Razen tega napravi še smetanovo omako in jih z njo zalij. — Smetanova omaka: Na dveh dekah surovega masla oprži žličko čebule. Dodaj žlico moke in napravi svetlo prežganje. Potem prilij mesno omako, po okusu osoli in pusti, naj se nekaj minut kuha. Preden prineseš jed na mizo, prilij omaki poljubno količino smetane, pusti jo, da še enkrat zavre in z njo beefsteake zalij. Omaki dodaš lahko papriko namesto smetane. Za prikuho serviraj rezance, riž ali krompirjev pire.

Dušena telečja jetra za štiri ljudi

Pol kile težka cela jetra nadevaj s kosci slanine. Potem jih odrgni s soljo, poprom, sekljanim petršiljem in sekljanim česnom. Vsakega naj bo za nožvo konico. Potem deni v kozico štiri deke masti, žličko sekljane čebule, malo petršilja in nekaj rezi korenčka, na vrh jetra in jih praži. Pazi le, da ne postanejo trda. Nato prilij toliko juhe in belega vina, da bodo pokrita. Duši jih, da se zmehčajo. Nato vzemi jetra iz ponve in z omake poberi mast. Kavno žličko če-

bule svetlo oprži na surovem maslu, napravi praženje z dvema dekama moke, zlij nanj omako in primešaj še dve žlici gorčice. Pusti, da se omaka dobro prekuha. Jetra razreži na rezi, zlij čeznje omako in serviraj z rižem ali pa s krompirjevim pirejem.

Mlečna koruza

Mlečno koruzo kuhaj v vroči slani vodi. Potem jo zabeli z maslom. Pazi, da koruza ne bo prestara, ker se ti ne bo zmehčala! Lahko jo pa tudi pečeš nad ognjem in potem prav tako zabeliš.

Poceni čokoladna torta

Šest dek surovega masla stepi z dvema rumenjaka, da se razpeni, primešaj 20 dek sladkornega prahu,

4 deke kakava, petinko litra mleka, po žlicah 24 dek moke in naposled sneg iz dveh beljakov. Peci to testo v ne prevroči pečici 25 do 30 minut. — Krema za polnjenje: 12½ deke sladkornega prahu ovlaži z vodo in kuhaj tako dolgo, da se vleče. Med tem stepi 3 beljake v zelo trd sneg in prilij nato raztopljeni sladkor in 3 deke raztopljenega kakava. S to maso napolni torto, ki si jo prerezala, potem pa jo polij še s čokoladno glazuro. — Glazura: 10 dek čokolade, 15 dek sladkornega prahu in tretjina litra vode. Čokolado polij z vodo in segrej, potem prideni sladkorni prah, zmešaj, spet ogrej in torto prevleci. Če je glazura prav pripravljena, se ne razmaže, ne razlomi, pa je vendar mehka.

Utrjuj se - toda previdno!

V zdravstvu tolikrat slišimo besedo »utrjevanje«, da se nam zdi skoraj cdeveč o njej govoriti. Toda kakor povsod, tudi tu uporaba besede ni dokaz, da jo ljudje prav razumejo. Prav za prav je beseda nerodno izbrana, saj zveni, kakor da bi bilo treba uporabljati trdost in silo. Povsod, kjer hočemo stisniti življenje v določeno obliko ali stanje, nas čakajo neprijetne

posledice. To velja tudi za vzgojo. Vzgajati pomeni zbuditi v človeku skrite moči, ki v njem spe. Nemogoče je spraviti iz živega bitja nekaj, česar ni v njem. V našem primeru je to živo bitje človeško telo.

Neumnost je govoriti, da je telo nekaj mrtvega, nekakšna surovina, ki jo potem človekova duša pregnete v pravo obliko. Razlika med dušo in telesom ni — kakor mnogi napak mislijo — v neki resnični dvojnosti. Ta misel se nam zbuja le zato, ker gledam oboje z dveh strani, in vidimo vsakič drugače.

Kdor hoče negovati svoje telo, se mora jasno zavedati, da duše in telesa ne sme ločiti, sicer ne bo imel uspeha. Utrjevanje ni samo, kar mnogi še danes mislijo, neobčutljivost proti raznim dražljajem. Kdor se ne guje na ta način, samega sebe ubija, ker uničuje eno najstarejših orožij našega organizma — možnost, da na različne dražljaje različno odgovarjamo. Utrjevanje je v resnici to, da vzgojimo svoj organizem tako, da čim prej najde na vsak dražljaj pravi odgovor. To bo pa mogoče le tedaj, če se naučimo spoznavati potrebe vsakega organa, da, celo slednjega najmanjšega dela organa. Enostransko utrjevanje z mrzlimi ali vročimi kopelmi je strup! Začeti moramo tako, da »bolnikov« organizem ne trpi. Če bomo tako delali, ne bo utrjevanje več vezano na določeno življenjsko dobo, da, še v poznih letih nas ohrani mlade in močne. Posebno moramo na to paziti pri otrocih. Naravnost blazno je, če požene mo otroka s silo v mrzlo vodo! Duševne in telesne poškodbe so posledice te nepremišljene vzgoje, ki se nad vzgojitelji kruto maščuje.

Torej, utrjujte se! Vzgajajte se duševno in telesno, toda nikdar tako, da bi bila ta vzgoja neprodiren oklep.

In ne pozabite: »Ni vse za vsakogar!«

Matere, pazite!

Otroška možganska paraliza grozi!

Proti koncu preteklega stoletja se je na Švedskem prvič pojavila nalezljiva otroška možganska paraliza in prizadejala neizmerno gorja. Čeprav so se zdravniki in učenci tako trudili, da bi jo pregnali s sveta, se jim do zdaj vendar še ni posrečilo.

Zadnje čase pišejo po vsem svetu, da se ta bolezen čedalje pogostje pojavlja. O tej zlovesči bolezni niso do nedavnega vedeli skoraj nič. Velike epidemije na Skandinavskem polotoku, v Severni Ameriki in v Nemčiji so dale žalostno priložnost, da ta bolezen danes ni več tako zelo v temo zavita. Zdravnikom se je posrečilo prenesti bolezen na opice in danes že lahko goje njenega povzročitelja v ločenih kulturah. Praktičen pomen tega napredka pa je za pobijanje bolezni le malenkost.

Nalezljiva možganska paraliza je vnetje živčevja, posebno nekaterih

delov hrbtne mozga. Posebno nevarna je za otroke do tretjega leta, pojavi se pa tudi v poznejših letih in časih celo pri odraslih. Kdor je bolezen že preстал, se mu je ni treba več bati, ker se nikogar dvakrat ne loti.

Kako se bolezen prenaša?

Glavni meseci, ko se pojavlja, so julij, avgust in september. Povzročitelja so zasledili v izločkih nosu in grla, pa tudi v otroškem blatu. Razen tega je še več prenašalcev, med temi je posebno nevarna neka vrsta komarjev.

Še huje pa je to, da prenaša bolezen razen komarjev, ki jih lahko pobijamo, tudi človek. Bolezen postane še nevarnejša in preprečevanje še težje, ker so ugotovili, da je bilo dosti obolenj, ki so jih sploh prezrli, še več pa takih, kjer so šele kasneje dognali, da je bila možganska paraliza. Taki bolniki so le malo ležali,

zato so pa tem bolj delili bolezenske klice svoji okolici.

Kakšni so znaki bolezni?

Otrok oboli 4 do 10 dni potem ko se je okužil. Bolezen začne z vročico, ki preseže celo 40° Celzija. Ta vročica traja le nekaj dni. Skoraj vselej se pojavijo vnetja v vratu, ali pa katar v grlu in sapniku. Prav tako so pogoste motnje v prebavi, bruhanje, driska ali pa zaprtje. Vsi ti znaki se kažejo tudi pri manj nevarnih boleznih, zato navadno starši nanje ne pazijo preveč. Posebno sumljivo pa je, če postane mali bolnik preveč občutljiv za vsak dotik. Tudi čezmerno potenje je eden izmed znakov za spoznavanje otroške možganske paralize. Po treh ali štirih dneh pa se navadno pojavijo ohromitve, ki napadejo pred vsem nožne in trebušne mišice. Kmalu dosežejo svoj višek in po nekaj tednih popolnoma prenehajo. Žalibog pa dostikrat ostane trajna hromost, izpremembe v sklepih ali pa krčevito stisnjenje mišic, ki ga je treba časih

zdraviti cela leta z masažo, zdravilno telovadbo in elektro, dostikrat pa je vsako zdravljenje zaman. Deset do dvajset odstotkov obolelih otrok pomre, ker jim ohromi hrbtenični mozeg in z njim važna živčna središča.

In kako se bolezni obvarujemo?

Ker je bolezen nalezljiva, jo je treba prijaviti. Če je kje več obolenj, je treba zapreti vse šole. Otroke je treba čim prej spraviti v bolnišnico ali pa popolnoma izolirati. Takrat se tudi drugi otroci ne smejo zbirati, zato je treba odpovedati tudi vse šolske izlete. Otroci naj vsak dan grgrajo razredčen vodikov superoksid ali pa kako drugo ustno vodo, ki grlo razkuži. Paziti morajo, da kdo vanje ne sope in ne kašlja. Posebno se je treba ogibati prehlajenih otrok.

Pri sumljivih obolenjih, kakor so hud prehlad, bolečine v grlu, driska, pred vsem pa prevelika občutljivost kože ali bolečine v udih, je najbolje, da mati takoj pokliče zdravnika.

Filmski drobiž

Conrad Veidt je prevzel glavno vlogo v filmu »Zapuščina markiza S.« Z njim bo igrala Lilian Harvey. To bo njena poslednja vloga pred odhodom v Ameriko.

V Tempelhofu so začeli delati film »Iz dnevnika lepe žene«, kjer igra glavno žensko vlogo Lil Dagoneer, njen partner pa je Hans Rehmann.

Harry Liedtke bo po daljšem počitku igral spet v filmu »Ljubezen v uniformi«. Razen njega so angažirani še Ery Bos, Tibor von Holmay, Hans Junkermann, Fritz Kampers in Ida Wüst.

Znani pisatelj biografij velikih mož Emil Ludwig je oddal manuskript za film o velikem komponistu Beethovnu. Imenoval se bo »Beethoven in deveta simfonija«. Beethovna bo igral Fritz Kortner.

Fritz Lang bo režiral film »Oporoka doktorja Mabusca«. Manuskript je napisala njegova žena Thea von Harbou. Glavne moško vlogo bo igral Gustav Diessl.

Režiser Geza von Bolvary, ki je znan po svojih filmskih operetah, dela film »Mož s srcem«. Glavno vlogo je dobil Gustav Fröhlich. Razen njega igra še Marija Solveg.

Fritz Kortner je angažiran za eno glavnih vlog v naslednjem filmu z Willijem Forstom. Naslov še ni znan.

Elizabeta Bergner je imela navado, da je po vsakem filmu vsaj leto dni počivala. Zdaj pa napoveduje takoj za »Zaslanjanimi ustnami« nov

film, kjer bo igrala glavno vlogo. Pravijo, da odpotuje v najkrajšem času v London, kjer bo igrala v filmu »Zvesta vilica«. Film bo prirejen po Kennedyjevi drami, režiral ga bo pa

delati. Druge vloge igrajo Paul Hörbiger, Paul Heidemann in Margot Walter-Landa.

Willi Forst Lilian Harvey in Willy Fritsch

Phot. Uf.

Filmske poroke in zaroke

Dorothea Wieck se je poročila. Njen mož Decken je urednik berlinskega dnevnika »Tempo«.

Vesti o skorajšnji ženitvi Charlija Chaplina nikakor nočejo potihniti. Poročiti se misli s filmsko igral-

ko Paulette Godard in je baje že dolgo z njo skrivaj zaročen.

Mlada nemška igralka Daisy d'Ora, ki smo jo lani večkrat videli v filmu, se je že dni poročila z nekim berlinskim diplomatom. S svojim možem odpotuje na njegovo novo službeno mesto v Washington in tako bo njene kratkotrajne filmske karijere konec.

Najbolj priljubljeni ameriški igralci

»Motion Pictures Herald« je napravil glasovanje med 12.000 lastniki ameriških kinov. Hotel je ugotoviti, kateri igralec privabi največ gledalcev v kino. Odgovori so dali presenetljiv rezultat, da je v Ameriki najbolj priljubljena igralka materinskih vlog Marija Dressler. Za njo prideta Janet Gaynor in John Crawford. Na petem mestu je Greta Garbo in za Normo Shearerjevo in Mauriceom Chevalierjem kot devetnajsta Marlena Dietrichova. Na seznamu, odkoder je bilo treba imena izbrati, je bilo okoli sto igralcev in igralk.

Koliko novih govorečih filmov dobimo vsako leto

Čeprav je na to vprašanje težko natanko odgovoriti, so vendar napravili vsaj približne statistike. Za sezono 1932/33 je napravila Amerika okoli 400, Nemčija 150, Anglija 120, Francija 90 in ostale evropske države kakih 65 filmov. Skupno število bi bilo okoli 825. Tu seveda ni všteti najmanj 100 ruskih filmov in sploh filmi tistih držav, ki so za uvoz v Evropo brez pomena.

DNEVNO SVEŽE PRAŽENA

MOTOH KAVA

LJUBLJANA
VODNIKOV TRG 87.E

Da ne pozabim!

Še danes moram poslati naročnino za »Družinski Tednik Roman«

KLIJEJE
vseh vrst no fotografij
ali risb
zaprosila
najhitreje

KLIJARNA ST-DEU
LJUBLJANA DALMATINOVATZ

Znižali smo cene

vsem čevljem domačega in tujega izvora za gospode in dame. Oglejte si naše blago in izbiro, predno kaj kupite.

A. ŽIBERT
trgovina s čevlji
LJUBLJANA
Prešernova ulica

Gramofoni in gramofonske plošče se kupijo najboljše in v največji izbiri pri

„Jugosport“
Ljubljana
Miklošičeva c. št. 34

TVRDKA

SINGERJEVI ŠIVALNI STROJI

se je preselila

v Gajevo ulico št. 3

poleg nebotičnika

RUFF **ČOKOLADA**
BONBONI

● Veselje vsake družine! ●

Kupujte domače izdelke
jugoslovanske tvornice

Dr. A. Oetkerja

Šartelj!

Zmešaj 12 dkg surovega masla s 3 rumenjaki, dodaj 1 zavoj Dr. Oetkerjeve zmesi za šartelj. 1/4 litra mleka in čvrst sneg 3 beljakov. Testo naj gosto teče z žlice. Peci ga v dobro namaščenem modlu pri srednji vročini.

Dr. Oetkerjeve

špecialitete se dobijo v vseh špecerijskih in delikatesnih trgovinah.

Dr. Oetker, Maribor